

Charakterystyka głównych nawiązań ideologicznych firmy Thor Steinar

MOTYWY MITYCZNO-NORDYCKIE

Stanowią odwołanie do rzekomych nordycko-germańskich korzeni naziistów. Znajdziemy tu najważniejsze znaki alfabetu runicznego oraz mityczne postaci, z którymi mogą się identyfikować osoby ubierające się w produkty **Thor Steinar**. Nawiązania tego typu pojawiły się w środowiskach skrajnej prawicy na przełomie XIX i XX wieku w Niemczech i krajach skandynawskich. Współcześnie stosowane są przez neofaszystów na całym świecie.

Wandalia

Na piersi czerwony napis „Wandalia” z białym obramowaniem liter, poniżej pisana kursywą sentencja: „Góry i oceany/nie powstrzymają/ z naszej woli/Kartagina złamie się”. Motyw ten nawiązuje do wschodnio-germańskiego plemienia Wandalów pochodzącego ze Skandynawii i Danii. W drugiej połowie II wieku naszej ery rozpoczęła się Wielka Wędrówka Ludów, podczas której część Wandalów ruszyła na południe (stąd też ich nazwę etymologicznie wywodzi się z łacińskich słów „ruchliwy”, „zmienny”, „wędrujący”). Wandalski król Genzeryk (428-477) założył w północnej Afryce nowe państwo Wandalów z Kartaginą jako jego stolicą – jednocześnie zdobyte i zajęte zostały tamtejsze prowincje rzymskie. W 455 roku wojska dowodzone przez Genzeryka zdobyły i złupiły Rzym. W 533/34 roku państwo Wandalów zostało zniszczone przez bizantyjskiego cesarza Justyniana I.

Z pewnością użycie motywu nawiązującego do klęski Rzymian poniesionej z rąk indogermańskiego plemienia nie jest tu przypadkowe. Motyw Wandalii może też stanowić nawiązanie do berlińskiej grupy nacjonalistów **Vandalen – Ariogermanische Kampfgemeinschaft** (Wandalowie – aryjsko-germańska wspólnota walki). W centrum ich ideologii znajduje się nacjonalistyczna wizja świata, związana z kultem Germanów. Członkowie tej organizacji są znani ze stosowania przemocy fizycznej i fascynacji bronią. Należą do faszystowskiej sieci **Musik in Berlin**. Przywódca Wandalen, **Michael Regener**, był założycielem i wokalistą **Landsera**, najbardziej znanego niemieckiego zespołu neonazistowskiego rocka. Do wąskiego otoczenia Wandalen należą członkowie zbliżonego ideologicznie **Kameradschaft Nordland**, berlińskiego zespołu nazi-rockowego **Spreegeschwander** oraz dawni aktywiści **Blood & Honour**.

Ultima Thule

Thule to mityczny, najbardziej na północ wysunięty ląd (z łaciny: skraj, kraniec świata). Określenia Thule używają w swoich nazwach niektóre neonazistowskie organizacje. Przykładem może być **ThuleNetz** – istniejący od początku lat 90. system skrzynek poczty elektronicznej, za pomocą których możliwa była wymiana poufnych informacji między sympatykami radykalnej prawicy. Jej twórca, **Thomas Hetzer**, dowiódł, jak ważnym narzędziem może być dla neonazistów Internet – nie

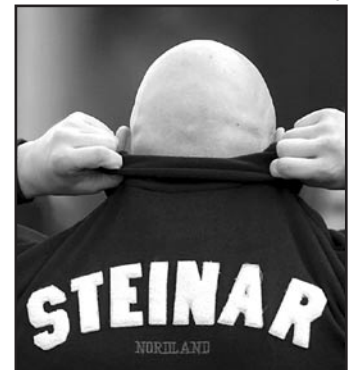
tylko dlatego, że ułatwia komunikację między nimi, ale też dlatego, że znacznie utrudnia ich ściganie. **Seminarium Thule** (Thule Seminar) to z kolei niemiecka organizacja neonazistowska, która samą siebie określa mianem „wspólnoty badającej indogermańskie korzenie”. Jej znak składa się z połączenia run **Tyr** (*Tiwaz*) i **Sig**, czyli dokładnie tych samych, których Thor Steinar użyła w swoim starym logo.

Zostaje oczywiście jeszcze **Towarzystwo Thule** (Thule Gemeinschaft) – założona w 1919 roku tajna organizacja rasistowska, odwołująca się do ariozofii – rasistowskiej nauki opartej na okultystycznej wierze w moc run, teorii ras i ogólnej ezoterycznej wierze **Guido von Lista**. Towarzystwo Thule zajmowało się „aryjską teorią ras” i można je uznać za rodzaj tajnego związku o rasistowskich i antysemitckich celach, dzięki personalnym związkom między Thule Gemeinschaft a **NSDAP** – jeden z członków Thule był współzałożycielem **Niemieckiej Partii Pracy**, późniejszej NSDAP. Towarzystwo utrzymywało bliskie kontakty z **Adolfem Hitlerem**. Co więcej, użycie swastyki we fładze NSDAP było pomysłem jednego z członków Towarzystwa Thule.

Sformułowania **Ultima Thule** używa także jako swojej nazwy szwedzki zespół, gwiazda tzw. (ich własne określenie) „Viking rocka”, który wprawdzie dystansuje się od prawicowej przemocy i rasistowskiej ideologii, jednak trudno nie zwrócić uwagi na nacjonalistyczne treści przekazywane w utworach oraz skrajnie prawicową publiczność. Nie da się także ukryć powiązań Ultima Thule z ekstremistyczną prawicą, której członkowie mają swój udział w finansowaniu i produkcji płyt zespołu. Sama firma **MediaTex GmbH**, właściciel marki TS, zaprzecza nawiązaniom do zespołu tłumacząc, że chodzi tu o „łacińskie znaczenie określenia «Ultima Thule» jako północnego krańca świata”.

NAWIĄZANIA DO IDEOLOGII NARODOWEGO SOCJALIZMU ORAZ II WOJNY ŚWIATOWEJ

Marka TS nawiązuje do ideologii narodowosocjalistycznej oraz II wojny światowej poprzez użycie na odzieży napisów i haseł, takich jak „**Division Thor Steinar**”, „**Nordland**”, „**Nordmark**” czy „**Marinebrigade**”. Na ubraniach oprócz nazw dywizji **SS** znajdują się także oznaczenia jednostek **S.A.**² oraz nazwy obozów pracy. Sama nazwa marki TS stanowi wyraźne nawiązanie do II wojny światowej, ponieważ nasuwa skojarzenia z generałem **Waffen-SS, Felixem Steinerem**. TS świadomie bawi się wieloznacznością pojęć dając w ten sposób wiele możliwości interpretacji. Przykładowo drukowane na bluzach określenie Nordmark można interpretować jako: jednostkę administracyjną w III Rzeszy, obóz pracy w pobliżu Kilonii³, nazwę faszystującego zespołu muzycznego i określenie sekcji neonazistowskiej sieci Blood & Honour.

Division Thor Steinar

Motyw ten jest bardzo często stosowany. Umieszczany na piersi, ramionach (najczęściej nad czerwono-czarno-białą flagą) i plecach – też w dwóch wersjach – obok nowego logo. W tym przypadku istotny jest sam materiał – specyficzne moro nawiązujące kolorystyką do mundurów niemieckiego **Wehrmachtu**. Czerwono-niebiesko-biała flaga do złudzenia przypomina norweską flagę państwową – często jednak zamiast krzyża koloru niebieskiego, na fładze znajduje się krzyż ciemnogrnatowy, prawie czarny, co sprawia, że flaga ta jednoznacznie przypomina flagę III Rzeszy. Flagą ta jest ponadto często używana w połączeniu z napisem „Marine Brigade” (brygada morska) sprawiając, że aluzja do II wojny światowej staje się jeszcze bardziej czytelna.

W kontekście wzoru Division Thor Steinar istotne jest także zwrócenie uwagi na **5. Dywizję Pancerną SS „Wiking”**, której pierwszym komandorem był SS-Obergruppenführer Felix Steiner. Dywizja ta była odpowiedzialna m.in. za Marsz Śmierci⁴ z obozu Auschwitz-Birkenau w roku 1945.

NAWIĄZANIA KOLONIALNE

Wiele naszywek i nadruków z kolekcji Steinara zawiera słowa „słońce” (Sonne), „safari” (Safari), „ekspedycja” (Expedition) czy „wschodnia Afryka” (Ostafrika). Oprócz tego na ubraniach znajdują się rysunki palm, lwich głów czy badaczy-podróżników. Ubrania utrzymane są w kolorach: różowym, żółtym, niebieskim, a także brązowym, oliwkowym i beżowym. Sformułowania takie jak „Expedition” czy „Heia Safari” w pierwszym momencie kojarzą się z urlopem, latem, przygodą, podobnie nazwy regionów: Namutoni, Windhoek, Okaukuejo, Swakopmund czy Halali. Dopiero po bardziej uważnym przyjrzeniu się tym nazwom przychodzi skojarzenia z obecnością armii niemieckiej w koloniach południowo-zachodniej Afryki podczas I wojny światowej. Nawiązania do byłych niemieckich kolonii i położonych na ich terenach miejscowości mają niewiele wspólnego z – sugerowanym przez zastosowane motywy – urlopem. Opakowanie roli Niemiec w historii kolonializmu, gnębienia i ucisku ludności tubylczej oraz dążeń wielkomocarstwowych w malownicze, wakacyjne widoczki jest bardziej niż nietaktowne.

Pojęcia takie jak Afryka Południowo-Zachodnia⁵ (Südwestafrika) są wprawdzie obecnie kojarzone głównie z regionami geograficznymi, to jednak w połączeniu z nagromadzeniem innych motywów nie pozostawiają wątpliwości, że chodzi tu o budowanie pozytywnych skojarzeń z ideologią kolonializmu, rasizmem i hegemonistycznym dzieleniem świata.

Platz an der Sonne

Motyw Platz... (miejsce pod słońcem) najczęściej pojawia się na brązowych i oliwkowych koszulkach bez rękawów. Zawiera rysunek palmy w kolorze moro, a nad nią napis: „...ein Platz an der Sonne”, zaś poniżej: „Thor Steinar Expedition”. Pozornie więc znowu mamy nawiązania do urlopu, upałów i mnóstwa przyjemności. Naprawdę jednak słowa te są cytatem z wypowiedzi kanclerza Rzeszy, **Bernharda von Bülowa**. Wypowiedział je 6 grudnia 1897 roku podczas debaty w Reichstagu, w związku z niemiecką polityką kolonialną: „Jednym słowem: nie chce-

my nikogo usuwać w cień, ale żądamy także własnego miejsca pod słońcem”. Ta łatwa do zapamiętania formułka trafnie wyrażająca wielkomocarstwowe dążenia Niemiec stała się złotą myślą w przededniu I wojny światowej.

my nikogo usuwać w cień, ale żądamy także własnego miejsca pod słońcem”. Ta łatwa do zapamiętania formułka trafnie wyrażająca wielkomocarstwowe dążenia Niemiec stała się złotą myślą w przededniu I wojny światowej.

Heia Safari

Ten wzór przedstawia z kolei dwie skrzyżowane palmy oraz napisy „Heia Safari” i ponownie „Thor Steinar Expedition”. Napis „Heia...” odnosi się prawdopodobnie do piosenki marszowej niemieckich żołnierzy walczących w Afryce (tekst **Werner Plücker**, muzyka **Martin Schönicke**): „Niemiecki korpus w Afryce/Hej hej safari!/Jeszcze ryczy dziko brytyjski lew/Na nic zda mu się jego wielka paszcza/Ustrzelimy go na śmierć/Ponieważ jesteśmy łowcami w wielkim łowieckim rewirze”. Sformułowanie „Heia Safari” pojawia się także w utworze **Reichskoloniallied** (Pieśń Rzeszy kolonialnej) zdelegalizowanego neonazistowskiego zespołu rockowego Landser, który miał duży wpływ na młodą scenę neonazistowską: „I ze szczęśliwym spojrzeniem krzyczy Bimbo w Eurobi/Radosny śmiech muzyński rozlega się od Biktum do Nairobi/Kiedy przez sawannę ciągną nasze oddziały/Afryka znów ma kolonie!/Afryka ma niemieckie kolonie!”.

ODNIESIENIA DO PRZEMOCY I SPORTU

Kolejna część kolekcji Thor Steinara zawiera nawiązania do sportu, przemocy i broni. W sformułowaniu „Survival of the strongest” (Przeżycie najsilniejszego) odnaleźć można nawiązania do teorii Darwina, a raczej do jej nadużyć w rodzaju darwinizmu społecznego i do kontekstu kolonialnego. Pojawiające się w tej „linii” motywy „3. Halbzeit” (Dritte Halbzeit – trzecia połowa), „Ski Heil!”, „Shooting Club” czy „Hausbesuche” mówią same za siebie. Członkowie sceny chuligańskiej (Hooliganszene) i jej zwawcy doskonale znają te wyrażenia.

„Dritte Halbzeit” to określenie brutalnych starć kibiców po meczach piłki nożnej. Natomiast „Hausbesuche” (wizyty domowe) oznacza wizyty lekarza w domu chorych, ale w tym wypadku chodzi o zaplanowane „odwiedziny” w domach wybranych osób z zamiarem użycia wobec nich przemocy. Jego polskim synonimem byłby tzw. „wjazd na chatę”. Ciekawe jest też hasło „Ski Heil!”, które odczytać można jako oczywistą aluzję do nazistowskiego pozdrowienia „Sieg Heil!” („Niech żyje zwycięstwo!”). Znaczenie czwartego napisu „Shooting Club” (klub strzelecki) jest najbardziej oczywiste, ale i też najbardziej złowieszcze.

„Sieg Heil!” („Niech żyje zwycięstwo!”). Znaczenie czwartego napisu „Shooting Club” (klub strzelecki) jest najbardziej oczywiste, ale i też najbardziej złowieszcze.

JP

Na podstawie: *Investigate Thor Steinar – Die kritische Auseinandersetzung mit einer umstrittenen Marke*. Berlin 2009. *Versteckspiel – Lifestyle, Symbole und Codes von neonazistischen und extrem rechten Gruppen*. Berlin 2009.

PRZYPISY

- Ochotnicza dywizja grenadierów pancernych Waffen-SS.
- S.A. (Sturmabteilung) – oddziały szturmowe NSDAP, paramilitarna organizacja partii hitlerowskiej.
- Kilonia (niemieckie: Kiel) – miasto nad Morzem Bałtyckim, stolica kraju związkowego Szleszwik-Holsztyn (Schleswig-Holstein).
- Evakuacja około 56 000 więźniów obozu koncentracyjnego Auschwitz w styczniu 1945 roku w głąb Rzeszy w kierunku Moraw, Austrii i obozu Mauthausen-Gusen. W wyniku mrozu, wycieńczającego marszu oraz egzekucji i brutalności hitlerowców zginęło około 15 000 więźniów.
- Niemiecka Afryka Południowo-Zachodnia – dzisiejsza Namibia.

